

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput III. Alex. III. Universis Abbatibus, & Conversis Cisterc. (a) Ordinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

dant, vel soli mancant in curiis, horrenda mala, horrenda scandala, horrendaque pericula frequenter audiri, que nunquam sustinissent adjecto socio, vel fecissent. Prosequitur Lantmeter. in comment. ad regul. D. Augustini, cap. 4. num. 25.

4. (f) Prioratus. Prioratus sunt cella monachorum extra monasterium, seu membra principalis monasterii, ubi pauci monachi à reliquis separati in una domo vitam agunt; instituti fuerunt, ut disciplina severior, & strictior, quæ in vita communi monasterii profiteri, & servari non poterat, immò nec conveniens erat, à paucis severioris disciplina, & vitæ amatoribus ibi fervetur, ut refert Yepes tom. 2. chron. D. Benedicti, anno Christi 676. fol. 315. ad minus autem debebant sex monachi ibi residere. Concilium Aquisgran. cap. 44. ibi: *Ut Abbatibus liceat habere cellas, in quibus aut monachi sint, aut canonici; & Abbas provideat, ne minus de monachis ibi habitare permittat, quam sex.* Dicta Clementina *Ne in agro, hoc tit.* & Gregorius IX. in bulla ad Cluniac. & Nicolaus I V. ita statuerunt: *Ne in prioratu aliquo unus solus monachus commoretur, sed ei, qui solus est, unus, vel plures socii monachi adjungantur, si loci suppetant facultates, alioquin monachus revocetur ad claustrum.* Benedictus XII. in *Benedict.* cap. 25. ibi: *Monachi autem in prioratibus, seu administrationibus cum dictis prioribus, seu administratoribus simul sint, & canonicas horas dicant, & in Missis celebrandis suas hebdomadas ordinate, ac tractim, non synopando, humiliter, & devotè, & horis competentibus, & cum nota, ubi fuerint tres vel quatuor, seu plures, facere teneantur.* Unde D. Bernardus *epist.* 253. commendat Abbatem Guarninum, eo quod synagogas sathanæ, id est cellulas extra cononibium, in quibus tres, vel quatuor fratres sine ordine, sine disciplina habitare solent, destrueret. Et Turriscremata *tract.* 13. in regulam D. Benedicti, ait in paucis prioratibus religionem annihilari, ibi enim vitio proprietatis appropinquatur, meritum obedientiæ minuitur, continentia facile periclitatur.

5. (g) Obedientia. Prioratus ipsi, seu cellæ, quæ majori, & principali monasterio parebant, ab ea subjectione obedientiæ dicebantur, de quibus Gregorius VII. *lib. 6. epist.* 21. ait: *Obedientias Ecclesiæ, ceteraque beneficia, que sine communi consensu fratrum adquisierat.* Ivo Carnot. *epist.* 163. De monacho illo, quem in juramento constrinxisti, ne ultra illam administraret obedientiam, quam aliquandiu sibi usurpaverat per inobedientiam. Earum mentio fit in *cap. cum singula, de prebend. lib. 6. Clement. 1. de suppl. neglig. Clement. ne in argo, §. sanè, hoc tit.* apud Innocentium III. *lib. 2. regestr.* 14. *epist.* 29. ibi: *Omnes obedientiarum proventus. Sed quia in his obedientiis, Prioratibus unus ex monachis præponebatur rerum administrationi, cautè in præfenti prohibitum fuit, ne talis administratio*

pretio concederetur, cum exinde sequantur incommoda, quæ supra ex Turriscremata retuli.

(h) Priores autem. Qui Præpositi officio in monasteriis fungebatur, posterioribus seculis Prior appellabatur; unde Lanfrancus in *statutis cap. 3.* ait: *Servata in omni Abbatis reverentiâ, Prior, qui & Præpositus in regula nominatur, honorabilior est reliquis ministris domus Dei.* Et apud Cassinens. *cap. 65.* legitur: *Præpositus monasterii secundum morem nostrum Prior claustralis vocatur.* Et merito, nam Prioris nomen superiorem significat, *Novel. 112. Justin. D. Benedictus cap. 6. sue regule. Si quis requirenda sunt, à Priore cum omni humilitate, & subiectione reverentia requirantur.* Quare apud Carthuf. Guillelmus, Celestinos, Carmelitas, Heremitas, Augustinianos, Prædicatores, Præfecti, seu Superiores, Priores dicuntur, de quorum officio, & dignitate plura tradit Haaphtenus *disquis. monach. lib. 3. tract. 3. disquis. 2. & 3.*

(i) Murentur. Olim Abbates ab Episcopo in ejus diocesi monasterium situm erat, deponerentur. Concilium Turon. *2. cap. 1. §. 7. Episcopus, nec Abbatem, nec Archiepiscopum, sine omnium suorum Compresbyterorum, & Abbatum consilio de loco præsumat ejicere.* Postquam autem religiones ab Episcoporum jurisdictione exemptæ sunt, Prælatorum Regularium destitutio ad superiorem ipsius religionis spectat, qui absque justa causa non debet inferiores Prælatos removere, seu deponere, *cap. nullam 18. q. 1. docent late Suarez de relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 2. Tamburinus de jure Abbat. p. 1. disquis. 3. quest. 2.*

(k) Dilapidatores. *Cap. si quis Abbas 18. q. 2. cap. dictum, 80. dist. cap. quoniam, dist. 100. cap. cum ad monasterium, §. final. hoc tit. ut contingit in Prælati secularibus, cap. final. 3. q. 2. probata dilapidatione, aut suspitione manifesta, cap. licet Helv. cap. per tuas, de simon. cap. venerabili, ubi notavi, de offic. deleg. Petrus Gregorius *lib. 4. partit. tit. 7. cap. 5.* quod est intelligendum quando Prælati negligentia magna est, *cap. quicquid 1. q. 1.* Unde non probatur dilapidatio ex eo, quod monasterium ere alieno gravatum reperitur, cum ex justa causa id posset provenire. Tamburinus *dict. quest. 2. num. 5.* Item deponi potest Abbas, si regula prævaricator reperitur, id est, quod ei præjudicet, non autem obferret. Tamburinus *ubi supra, num. 8.* vel si illiteratus est, *cap. final. de arate & qual. & ob similes causas, quas prosequitur Tamburinus dict. quest. 2.* Tandem si incontinententer vixerit, ex præfenti textu; unde in regula D. Benedicti hujusmodi incontinentes zonâ ad collum appensâ genibus flexis fisti jubentur ad portas resectorii, & meritò cingulo honoris exuebantur, sumpto more veterum, qui virgines corporis dedecus palliâ zonâ suspendebant, & cum nuptui dabant, solvebant zonam quæ nodus erat virginittatis, ut probat Cironius *in parat. ad hunc tit. in fine.**

CAPUT III.

Alex. III. *Universis Abbatibus, & Con-versis Cisterc. (a) Ordinis.*

Recolentes qualiter hæc plantatio sancta, hæc vitis fructifera, hæc denique vinea Domini Sabaoth, sub primis Ordinis Patribus pullulavit, & palmites longè lateque

lateque producens, ad mortifera circumquaque venena pellenda protulit flores, & odores effudit, pervigili custodiâ custodiatis eorum in omnibus inharere vestigiis, per quos cooperante Domino in deserto hujus mundi flos hujuscemodi plantatus est honestatis. Hi enim monastica frugalitatis contentissimi, optimum ponentes in paupertate principium, totius sufficientiæ assequuti sunt complementum, Ecclesiæ chari, Episcopis, & Prælati accepti, atque in conspectu Regum, ac Principum famâ, & merito gloriosi: nunc autem, quod dolentes dicimus, etsi non ab omnibus, neque in omnibus; à plerisque tamen, & in pluribus ab illa sancta institutione dicitur declinatum, in tantum, ut aliqui ex vobis primæ institutionis oblitii penitus, vel ignorantes, contra Ordinis vestri regulam villas, & molendina, Ecclesias, & (b) altaria possident, (c) fidelitates, & hominia suscipiunt, (d) justitarios, & tributarios tenent, & omnestudium adhibent, ut termini eorum dilatentur in terris, quorum conversatio debet esse in cælis. Læditur hinc Ordo penitus, & vitatur: nec est mutatio dexteræ Excelsi, quin immo potius de dextera transeunt in sinistram, qui cum relicto seculo sub paupertatis habitu Deo militare decreverunt, in negotiis denudò secularibus implicantur. Inde est, quod vobis ab iis, qui foris sunt, contentiones, & litigia suscitantur, & Abbatibus in causis forensibus occupatis, plurimum in commissis domibus & tepor Ordinis, & dissolutio nascitur charitatis: maximè quia charitas in paupertate plus proficit; & cupiditatis designata consortium, nisi illa restringatur, hæc tepescit. Ideo sanctum, ac venerabile collegium vestrum precibus & monitis, quibus possumus, exhortamur, quatenus domus (e) illæ quæ à prima sui origine in Ordine ipso sunt fundatæ, constitutis, & ordinatis terminis sint contentæ, nec velint inordinate ad ea manus extendere, quæ sine laboribus, & periculis multis, & demum sine criminibus, & magna confusione non poterunt retinere. Si enim relictis originalibus Ordinis institutis ad communia volueritis aliorum monasteriorum jura divertere, oportebit & vos communi jure censerî, quia dignum est, ut si qui similem cum aliis suscipiunt vitam, similem sentiant in legibus disciplinam. Cæterum domus illæ, quæ ab aliis institutionibus ad vestrum Ordinem se transtulerint, vestris omnino se fatagant usibus conformare, & relictis possessionibus, vel mutatis, quas institutio vestra non recipit, sic se in omnibus Religionis vestræ coaptent, ut quemadmodum se gaudent in societatem Ordinis, identitatemque habitus, & observantiæ regularis assumptas; sic etiam in paucitate secularium rerum se latentur vestris institutionibus conformatas, quatenus inde & superno Conditori magis amabiles, & nobis, atque universæ Ecclesiæ merito debeant fieri chariores. Sanè si super possessionibus ipsis in aliquo de monasteriis vestris Apostolicæ Sedis auctoritas dispensavit, à nullo vestrum sumendum est inde exemplum, quia temerarium est, & indignum aliquem sibi suâ auctoritate præsumere, quod Romana Ecclesiâ alicui monasterio, certâ ratione inspectâ, singularibus voluit indulgere beneficiis.

N O T A.

1. (a) **Cisterciensis.**] Ita etiam legitur in secunda collectione, sub hoc tit. cap. 2. ex qua integram hujus textus restituo. Cum enim temporibus Alexandri III. per annos 1170. Cistercium in Lusitania, & aliis Hispaniæ monasteriis jam constructis cœpisset usus habendi, & possidendi vasallos, & illis ampla exemptionum privilegia Principes seculares concederent, oppida vicina deserebantur, eorum incolis confluentibus ad oppida, & castra monachorum Cisterciensis Ordinis: unde cum his dominis, & vasallis monasteria supra modum ditata cœpissent à primitivâ Cistercii disciplina degenerare, Alexander III. omnium Pater, sed specialis Cistercium, præsentis epistolâ periculi admonuit, prævenitque, ne divitiarum pondere opprimerentur, & pristinam disciplinam negligerent, ut refert Manrique tom. 2. *annal. Cisterc. anno 1171. cap. 7. num. 5.*

2. (b) **Altaria.**] Id est decimas, & proventus D. D. Gonzal. in *Decretal. Tom. III. Pars II.*

Ecclesiarum, ut in cap. *quarum 1. q. 3. Gofridus Vindocinensis lib. 1. epist. 12. Redemptionem Ecclesiarum, que vulgari vocabulo altaria nuncupantur. Concilium Claramont. can. 6. Ut altaria congregationibus canonicorum, vel monachorum per personas data, mortuis personis libera redeant in manibus Episcoporum, nisi fuerint illis per eorum scripta, vel privilegia confirmata. Carnot. epist. 12. Maxime quod apud nos, qui altari non servant, de altari vivunt: à quo sacrilegio cum eos absterere velimmonendo, increpando, excommunicando, altaria à me redimere volunt sub nomine persone, sicut à prædecessoribus meis ex prava consuetudine redemerunt. Cum enim laici injustè detinebant decimas, oblationesque Ecclesiarum, ne sacramentorum celebratio à laicis Ecclesiarum possessoribus pendere videretur, inducta est nova quædam verborum distinctio, ita ut in una, eademque basilica pars una Ecclesiâ diceretur, quoad laicorum jura: & altare quoad juris spiritualis administrationem: quam corruptelam admodum reprehendit Abbo Floriac. anno 1003.*

in apologia quam scripsit ad Reges Hugonem, & Robertum. Ejus hæc sunt verba relata ab Aimonio de vita S. Abbonis Floriacensis Martyris. [Certe, charissimi Principes, nec catholicè vivimus, ne catholicè loquimur, quando illam Ecclesiam dico esse meam, ille alteram dicit esse suam, ac veluti quædam jumenta, comparati jumentis insipientibus, utrasque aliquando venales proponimus, propositasque ab aliis emere non formidamus. Est etiam alius error gravissimus, qui fert altare esse Episcopi, & Ecclesiam alterius cujuslibet Domini, cum ex domo consecrata, & altari unum quoddam fiat, quod dicitur Ecclesia, sicut unus homo constat ex corpore, & anima. Videte æquissimi Principes, quò nos ducit cupiditas, dum refrigerat charitas.] Alia dabimus in cap. de capel. monach.

(c) *Fidelitates & hominia.*] Id est homagia, & hominia, de quibus egi in cap. nimis, de jurejur.

(d) *Justitarios.*] Et ita monachi Cistercienses juxta præscam ipsius Ordinis disciplinam non

poterant temporalem jurisdictionem habere: quod aliis monachis olim prohibitum non esse, facile constat ex finalibus verbis hujus textus, ubi docet Alexander III. quod si ad Cistercienses transferantur alterius Ordinis, seu Religionis monasteria habentia villas, vasallos, & similia, debent hæc omnia, quæ Cisterciensibus non conveniunt, relinquere, aut commutare pro aliis rebus, seu possessionibus. Unde similia bona non improbantur in aliis monasteriis, ut probat Anguianus de legibus lib. 2. cap. 17. num. 6.

(e) *Ceterum domus ille.*] Ex his verbis constat, non solum singulares monachos posse ad strictiorem religionem transire, juxta tradita supra, in cap. licet, de regul. verum & monasteria integra posse in alia migrare, novamque regulam profiteri: quod latius prosequuntur Sanchez tom. 2. mor. lib. 6. cap. 7. Riccius lib. 8. de jure person. cap. 4. n. 25. Tamburinus tom. 3. de jure Abbat. disp. 7. quæst. 1. num. 14. Barbosa libro 1. de jur. Eccles. cap. 42. num. 50. Hallierius in vindic. fol. 489.

CAPUT IV.

(a) Clemens III.

Super quodam canonico Regulari, qui in articulo mortis agens, licet à Priore suo commoitus, proprium, quod contra regulam latenter habuerat, noluit resignare, & sic diem clausit extremum: quid scilicet de illo agendum sit, cum nihilominus fuerit inter alios fratres traditus sepulturæ, nos duxisti necessariò requirendos. Quia veto te ignorare non credimus, quid de talibus in regula B. Augustini habeatur statutum, & quod ipsum in Synodo Lateran. constet inhibutum manifestè: inquisitioni tuæ præsentibus literis respondemus, quod ille canonicus non tantum fuit christianâ sepulturâ privandus, verum etiam si sine maximo scandalo potuerit fieri, de ipsa projici dignus est Ecclesia, & extra cæmeterium Ecclesiæ sepeliri. Cum sicut in ipsa Synodo habetur expressum, nec oblatio pro eo faciendâ sit, nec inter fratres debeat sepulturam habere. Hoc autem cum fortè contigerit, in similibus est agendum.

NOTÆ.

1. (a) *Clemens III.*] Ita etiam legitur in secunda collectione, sub hoc tit. cap. 6. nulli tamen exprimitur Prælati cui rescribat Pontifex, licet constet agere de canonico Regulari Ordinis D. Augustini, & sic aperte ex hoc textu probatur, non solum monachos, verum & canonicos Regulares paupertatem vovere; quod etiam probatur ex sermone 1. D. Augustini de futurorum clericorum vita, ibi: *Inter nos nulli licet in societate nostra habere aliquid proprium.* Notavit Basilus Legion. quæst. 3. schol. cap. 9. in principio.

COMMENTARIUM.

2. *Conclusio deducitur & probatur.* EX hoc textu, & ex cap. 2. cum inter, hoc tit. DD. communiter sequentem deducunt assertionem: *Monachus, seu religiosus non debet aliquid peculiare possidere, alias si cum proprietate decedat, ecclesiasticâ sepulturâ privatur.* Probant eam textus in cap. sancimus, cap. Abbatibus 41. 12. quæst. 2. cap. monacho 27. q. 1. cap. 7. de offic. ordin. Concilium Aliffiod. can. 23. ibi: *Si monachus in monasterio adulterium commiserit, aut*

peculiare habere presumpserit, aut fortum fecerit, & hoc Abbas per se non emendaverit, aut Episcopo, aut Archidiacono non intimerit, ad penitentiam agendam in alio monasterio retrudatur. Vernefe sub Pipino can. 11. *De illis hominibus, qui dicunt, quod se propter Deum tonsurassent, & modo res eorum, vel pecunias habent, & nec sub manu Episcopi sunt, nec in monasterio regulariter vivunt, placuit ut in monasterio sint sub ordine regulari, aut sub manu Episcopi sub ordine canonico, & si aliter fecerint, & correpti ab Episcopo suo se emendare noluerint, excommunicentur, & de ancillis Dei eadem forma servetur.* Aquisgran. cau. 110. *Eis, qui militant Deo, fugienda sunt ex toto corde divitia; quas qui habere volunt, sine labore non querunt, sine difficultate non inveniunt, sine cura non servant, sine anxia delectatione non possident, sine dolore non perdant.* Apostolus autem Christi militibus dixit 1. ad Corinthios cap. 7. *Volo vos sine solitudine esse: & radix omnium malorum est cupiditas, seu avaritia, quam quidam appetentes, erraverunt à fide, & inferuerunt se doloribus multis. Ast census iste terrenus est, à quibus vitiis diligitur, non est voluptatum materia, sed dolorum.* Quapropter expedit facultates Ecclesiæ possidere, ut inde viviant, qui non seculo, cuius gaudia fugienda